

Van 't jaar 1375 tot het jaar 1387

Ook in het jaar **1375** bleven de Franse en Engelse diplomaten te Brugge aan de praat om een vrede te maken, maar de Engelsen stelden hun eisen te hoog. Daarmee hield Frankrijk ook een een leger onder leiding van de 'connestable' Bertram Gheselin, op de been in het Westkwartier.

In **1377** stierf de Engelse koning Edward, wat voor de Fransen een signaal was om op het contingent de aanval op de Engelsen in te zetten. Ze veroverden verschillende steden in de Bretagne.

In **1378** begon – zo schrijft Despars in zijn kroniek – die nieuwe paus Urbaen, den staet van der heligher kercke daghelijcx lancx zo meer te reformerene, in veel diversche poincten ende articulen, naer die leeringhe ons liefs Heere Jesu Christi, meztsgaders ooc van zijne ghebenedijde apostelen ende discipelen, dats hemlieden die fransche cradinalen – wesende 13 in ghetalle – vul allerande pomperie, wulpscheit, hooverdie, ambitie, gheiricheit ende symonie, zo buytermaten zeere belchden, dat zy al heymelick uyster stede van Roome naer Fondes vertrockende, kiesende daer eenen anderen ende tweeden paus – van haerlieder natie ende heilicheit – die zy naer zijnder consecratie Clement den zevensten van dier name, hieten.

Daarmee was het schisma een feit.

Urbanus VI

De 'tegenpaus' Clemens VII – heette eigenlijk Robert van Geneve. Hij was aldaar geboren in het jaar 1342 en stierf te Avignon op de 16de september 1394.

Voor ons is het ook interessant om te weten dat hij in het jaar 1368 bisschop van Terwaan werd, het diocees waaronder Poperinge viel.

De koning Karel ende den Hertog van Bourgogne schreven aanstonts tot onsen Graef, hem gebiedende, dat hy den nieuwen Paus Clemens soude eeren en het gehoor weygeren aen Urbanus, hetwelk onsen Lodewyk noyt en heeft willen peysen, in tegendeel, hy maekte soo veel, dat die van Brabant en Henegouw de welke seer wankelbaer hadden geweest, sig stelden onder Urbanus en Clemens als een gesierden paus verwierpen. ... zo schrijft men in de kroniek van

Vlaanderen. En dat was dan natuurlijk niet naar de goesting van de koning van Frankrijk en deze dreigde met een oorlog indien de graaf en Vlaanderen de paus Clemens niet wilde erkennen.

De Gentenaars verzekerden de graaf dat ze in dat geval 200 000 gewapende mannen zouden ter beschikking stellen.

Op den selven tijdt wiert er sulcke vergaeding gehouden binnen Parijs, de welke oordeelde, tegen het gevoelen van de Godsgelerden, ende leraers van de Parijsche schole, dat Urbanus niet wettelijk, maer gedwongen Paus gekozen was.

En dat gaf dan weer munitie aan de aanhangers van Clemens.

Vlaanderen op het einde van de 14de eeuw - Wikipedia

1379

Despars schrijft verder in zijn kroniek:

Ten naersten jaere rees in Vlaanderen een zeer pernicioese, execrable ende zwaerbloedighe meutte ofte seditie – oproer - zeven jaer lanck gheduerende – byder rechtvaerdighe wrake ende goedertierer punitie Godts, die welcke die menschen by dier middele castien, corrigeren ende trecken wilde van haerlieder onghereghelde pompeuseit, moyaerdie, overdadicheit, ghiericheit, ambitie, symonie, meyneedicheit, blaspheme, luxurie ende moordadicheit, daer zy alleghadere – gheestelick ende weerlick, edele, onedele, poorters, ambochtslieden, landslieden, mans, vrouwen, jonc ende oudt – zo jammerlick, claghelick ende bopminabelick mede besmet, besmuert ende beswaert waren, dat men nemmermeer ten vullen nocte int

particuliere en zoude connen beschrijven, zonder nochtans ter occasie van dien eenich berau ofte leetscip thebbene, by faulte van goede veraminghe ende justitie, tzamen duere regneerde, duer den goeden coop van allerander etelicke, drinckelice ende slitelicke ware.

Het is een zware – maar prachtige zin – om uit te leggen dat heel Vlaanderen het eigenlijk te goed had, en zich te buiten ging aan de weelde. Ook de graaf Lodewijk van Male, die de weelde liet hangen – zo erg dat hij financieel in de problemen geraakte. Om daar uit te geraken vroeg hij eerst tweemaal steun aan de steden, maar een derde keer wilden deze grote steden het hem niet meer geven. Met als gevolg dat de steden in opstand kwamen tegen de graaf.

In Gent sloegen ze de grafelijke baljuw dood en kwamen het eerst in opstand, maar al snel sloten zowel Brugge als Ieper zich hierbij aan.

1380 - De slag van Poperinge

We volgen voor deze jaren het boek dat door J.J. Lambin, archivist der regering van Ypre – geschreven werd onder de titel: ‘Merkwaerdige gebeurtenissen vooral in Vlaenderen en Brabant, van 1377 tot 1443 – een kleine ‘kroniek’ die door Olivier van Dixmude, een vooraanstaande Ieperling temporair opgesteld werd. Hij schrijft:

Item **in tjaer 1379** zo wart roere in Ghent ... Ende die van Ghent worden al in de wapene ende wart de bailliu van Ghent dootghesleighen... ende na dien trocken sy uute end laghen buter poorte te Brugghe waert, en daer ghinghen zy saelgieren ende breiken een huus dat men hiet **Wondelgheem** toegehorende onsen gheduchten heere, ende dat ghedaen vertrocken zy weider in haere steide, ende hier achter den **11de dach in September** trocken zy weider uut eene quantiteit van vyf duust of meer tote Doinsen ende van Doinsen te Viven ende van Viven te Curtrike, ende daer bleven zy twee of drie daghen.

's Anderdaechs naer Sinte Cruusdaghe **den 16de dach van der maend** trocken zy te Meenine, ende alle die andere steiden in Vlaendre hielden al stille ende ne ondervonden hem niet. Ende de grave van Vlaendre ons heere, ontboot **groot multitude van eidelen lieden tYpre** te commene, ende was capitein myn heere van Dixmude, ende die deide commen tYpre groote multitude van lieden van wapenen van Veurenambacht, Berchambacht **ende Poperinghe** ende van der castelrie van Ypre ende van andren cleenen steiden omme de steide van Ypre te houdene jeghen die van Ghent, omme dit waren alle meest de goede lieden van Ypre ende al tcomun verstorbeirt ende gram, want zy niet of lettelt betrouwet waren metten heeren die tregement hadden van ons gheduchts heeren weighe, ende wart doe faute van wynde tYpre, zoo groot dat een broot dat galt te vooren twee deniers, galt twalf deniers of meer, ende over twee daghen vant men gheen brood te coope no omme goud noch omme zelve, ende dit was up eenen zaterdach **den 17de dach vander maent**, ende stappants na der noene quamen die van Ghent voor de stede van Ypre en bestoeten de Comenpoorte ende brakense. Een cnape hiet Stavinc met eenen sneidamer ende quamer in onder were, ende de lieden die binnen waren hielden hem al stille die daer waren ghestelt by fortsen vander eidelen lieden, de eidele ende andere goede lieden van der steide waren al ghebatelgiert ter maerct, twelcke was een groot ende schoone gheselschap te ziene ende zende de heere van Dixmude eene quantiteit van zinen eidelen ende som poorters van der stede met myns heeren baniere ter poorte waert, ende als zy by der poorte quamen, waren die van Ghent incommen ende worden

scietende zeere up de lieden de welke worden vliende ende achtervertreckende, ende daer bleiven versleighen vier of vyf van den goeden lieden van der stede, ende there van Ghent quam altemet in, ende trocken vaste ter maerct waert, ende als zy quamen ter maerct, zoo worden vliende alle de eidele die daer stoeden ende ander goede lieden van der stede, daer waren in deze vlucht ghesleighen veile goeder eidelre lieden ende sanderdaechs daer naer, ende wonnen **de witte caproenen tYpre** vele perden ende ander goed, ende alsoo men seide had zy ghetrauwet de goede lieden van der stede ende een ghedeel na haren rade ghewrocht, het en hadde also niet ghevaren.

De witte caproenen en het gemeen namen weer de macht in Ieper, vormden samen met de Gentenaars een leger en trokken op tegen Oudenaarde, dat ze veroverden. Vandaar ging het richting Aalst en dan richting Dendermonde.

Benden Gentenaars en Ieperlingen trokken vanuit Ieper het Westland in over Poperinge, richting Veurne waar ze zich bij de benden van Brugge en van het Vrije voegden.

Er kwam nu echter een tegenbeweging van de Grafelijke aanhang op gang.

Zo schrijft Olivier van Dixmude:

Item den 8° dach in Wedemaent, - juni – so quamen **te Poperinghe** eenighe van myns heeren

lieden en wonnen Poperinghe met cleenre menichte sonder eenighe were, daer wel in waren acht hondert lieden van Ypre van den goeden, - *dus aanhangers van de graaf* - ende stappants quammer Jaccob Van der Berst met eenre grooter menichte van die van Ypre ende jaghedse weder uute Poperinghe ende sloughenre doot wel tot hondert persoonen of meer ende wonnen daer veel perden ende caryns, ende veele goeds als wel van binnen als datter was brocht.

In de 'Chronyke van Vlaenderen - Gedruckt te Brugghe by Andries Wydts, stadts drucker in de Breydelstraet in den H. Geest – uit 1727 – krijgen we een ander relaas te horen.

Zie ook:

https://www.dbnl.org/tekst/jong205leve02_01/jong205leve02_01.pdf

Slag by Poperinghe

De Gentenaeren sonden in **1380** brieven naar Carel, koning van Vranckrijk, hem biddende dat hy den oorlog tusschen hun en den

graef Lodewyk van Maele, over de gegeven voorregten van hun stadt niet en soude aentrecken.

Maer sulckx en was niet noodig, gemerkt dat den koning weynige agtinge hadde op het wel of kwaelijk vaeren van Lodewijk, jae, door het ingeven van den valschen Paus Clemens, wierder gerugt uytgestroyt in het Fransche hof, **dat den graef van Vlaenderen sekerlijk van de handt Godts wiert geplaegt**, omdat hy tegen de stellinge van de Fransche kerkvergaderinghe verkende Urbanus als waeren Paus.

Den graef ondertusschen hadde een magtig leger gestelt tusschen Oudenaerde en Cortryck tegen Raso van Herezeele. Hy gaf vrygeleyt aen alle de gebannen Vlaemingen, de welke hy over de Leye sondt en verlot gaf om geheel zuyd Vlaenderen te berooven en te plunderren.

Sy beschaedigden de landen ront om Ipre, beroofden de coopliden en verwoestdeden alles hetgeene sy gemoeteden, tot dat sy eyndelijk maer 800 in getal synde, **by Poperinghe** van de Ieperlingen al wierden vermoort, waerdoor Vlaenderen van eene groote plaeg wierdt verligt.

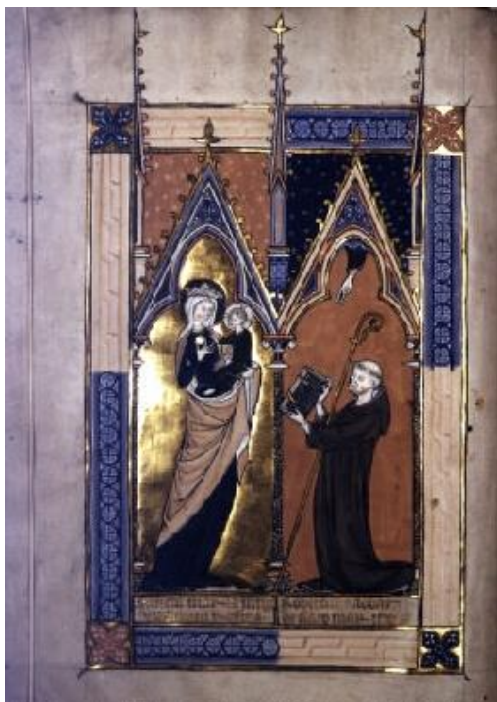
Den edeldom was omtrent Cassel met een kleyn leger vergaert, en besloot **Poperinghe** te overrompelen en te verwoesten, omdat dese stadt sig met Ipre hadde gevoegt alsmede met de Gentenaeren tegen den edeldom die sig wilde wreken over den moord van den schout van Gent.

Het welke die van **Poperinghe** vernomen hebbende, hebben sy seer kloek gehouden en door de hulpe der Yperlingen den edeldom soo aengerant, dat er veel wierden gedoodt en d'andere terug gejaegt.

Poperinge was dus weer eens het slachtoffer van de opstandige Ieperlingen. Op Sint Barbaradag maakte men te Brugge de 'pays' en de rebellen werden door de graaf van Vlaenderen vergeven van al hun wandaden.

Heel deze 'vrede' duurde niet lang omdat een aantal Brugse edelen een aantal wevers te Brugge dood sloegen. Daarop trokken de Gentse wevers dan weer 'ten strijde' en trokken plunderend het 'Vrije van Brugge' in, richting Ieper.

Er werd nogmaals eens een 'pays' gemaakt, maar op het land bleef er eigenlijk een burgeroorlog woeden.

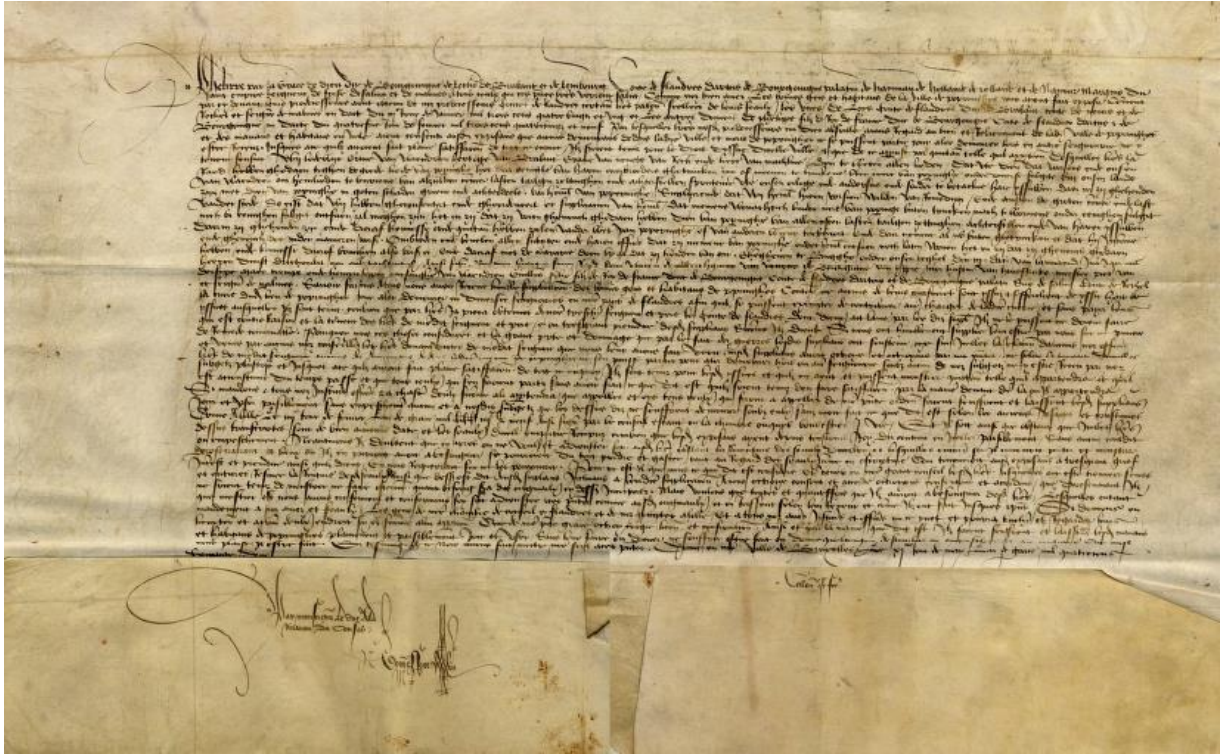
Een baljuw voor Poperinge

Op de 7de oktober 1380 belast abt Jan van Sint Bertin een van zijn monniken **Alard de Morcamp**, met het aanstellen van **een baljuw** te Poperinge.

Dezelfde Alard krijgt bovendien de bevoegdheid de aangestelde baljuw af te zetten en er een nieuwe aan te stellen telkens hij het goed zal vinden. Dat het niet bij de dode letter van de wet bleef, bewijst de hele serie baljuws die elkaar in de XVde eeuw opvolgden. Een functie voor het leven, zoals dat het geval was met Odo van Reningelst in de XIIde eeuw is in de XVde eeuw voor de baljuw niet meer denkbaar. Dit naar goeddunken aan en afstellen betekent de definitieve overwinning van de abt op zijn ambtenaar en is tevens een waarschuwing voor mogelijke onwillige of opstandige baljuws.

Op de 3de januari 1381 kreeg Poperinge van de Graaf van Vlaanderen een akte –waarbij bepaald werd dat niemand buiten de Keure van Poperinge mocht gaan wonen op een andere jurisdictie of heerlijkheden zonder **issuwe** te betalen

Dezelfde akte werd hernieuw door de Graaf Filips in date van 14 februari 1389 en nogmaals geconfirméerd bij Graaf Filips Hertog van Bourgondië op 11 mei 1462.

Philips van Artevelde

Philips Van Artevelde.

Het boek van J.J. Lambin over de 'merkwaardighe gebeurtenissen', leert ons het volgende:

Den 14de dacht in sporcle of daer omtrent bin desen jare – **1381** – was ghecoren te Ghent **Philips van Artevelt**, de welke lach in de kerke ende leide een leven van **eenen lollaert**, ende hy wederder hem jeghen, maer als hy sach dat hy moest, wierp hy de kuevele of, ende zeide; hy zoude de steide van Ghent in hare eere behouden of hy zouder vooren doot bliven.

Een lollaard is eigenlijk een celrebroeders of Alexiaan, een orde die zich bezig hield met de ziekenverpleging en lijkbezorging.

Doe ghinc hy zinen dinc ordineren ende deide al dat in Ghent was zweren zyn bevel te doene, ende coos lieden die altoos by hem zyn zouden ende doot slaen den ghonen dien hy teeken an wysen zoude.

Den 13de dach in april, quam mare myn heere dat de tweedeel van Ghent, met Philips van Artevelde uut ghetrocken was, alsoot waer was, ende bornen (*branden*) Rousbloot, ende roofden zeere ende bornen ontrent Oudenaerde ende Curtrycke, ende omme dit zende men meer volcx in Oudenaerde ende in dander sloten.

Nu als myn heere zach dat zy zyn land aldus woesteerden, zoo ontboot hy te Brugghe die van den Vryen, van Ypre ende tWestlant, ende vergaderde tmeeste volc dan hy noyt voor dien te gader hadde, ende hadde in meeninghen uut te trecken up die van Ghent, maer die van Brugghe ontsloughent omme hare feeste van den Heyleghen Bloede, die so naer was, ende die van Ghent waren weider in ghetrocken, ...

Maar daar bleef Van Artevelde niet lang, zo leren we uit de 'cronycke van Vlaenderen'.

Op den **18 november 1382** ontstont er binnen Iper eenen grooten oproer, want de wethouders en andere amptenaeren wilden de stadt overgeven aen de Fransche en Pieter, hunnen gouverneur, die aldaer van Van Artevelde gestelt was, wilde het beleg afwagten.

Dog de borgers antwoorden dat sy sonder hulptroupen van de Engelsche, de welke nog niet en konden komen en nu in de stadt niet en konden verwagt worden, geen tegenweir en konden bieden tegen soo groote magt.

Welk verschil soo verre is gekomen dat er verscheyde edele met den gouverneur gedoodt wierden en de Iperlingen twee predikheeren hebben gesonden tot den koning om vergiffenisse te vraegen en de stadt met verdrag over te geven.

Welke wedergekeert synde synder 12 borgers met den abt van Formezeele by den koning gekomen, hem te voet vallende, gaven sy de sleutels van de stadt, met offer van 40 000 guldens tot betaelen van syn troupen, dewelke gegeven wierden eer dat hy in de stadt is gekomen, mits nogtans dat hun stadt en borgers niet en souden geplundert of geschonden

worden, hetwelke aldus wierdt aengenomen, belooft ende volbrogt maer men sonde ene bende ruyters op het platte landt, dewelcke zo veel schaede ende rampen deden, als hun boosheyt en verwaestheyt hun ingaf.

Onder ander wierd **Poperinghe** van de Bretagners gerooft en 't eenemaal verbrant, alles vermoort wordende hetgeene leven besat.

Hier haelden sy wederom **grooten buyt van laekens**, denwelken hun gemoedt nogtans niet en versagtede, gemerkt dat sy nergens genade ofte bermhertigheyt en gebruykten, omdat sy altydt de Vlaemingen boven alle andere volkeren hadden gehaet om hunne trotsheyt en groote vryheyt, dewelke soo dikwyls oorsaek hadde geweest van veel gestort bloedt;

In 'De chronycke van den lande ende graefschep van Vlaenderen' schrijft men dat de Ieperlingen 'vergiffenis' kregen van de Franssen; zonder eenichsins ghepijngiert ofte berooft te werdene van der franscher gendaermerye, die haer te velde moeste blijven houdende, ter totaler ruine, destructie ende bedervenisse van die van Poperinghe, aldaer zy van quaden spyte – naer veel roof ende buyts – al te viere ende te zweerde verdedden daer zy by ghecommen consten.

En zo schrijft men verder in de Kroniek van Vlaenderen:

Die van Cassel, van Bergen, van Burgburg, van Veurne, Duynkerke, **Poperinghen**, Thourout, Rousselaer, Belle en Meenen, verstaen hebbende dat de stadt Ipre sonder beleg sig hadde overgegeven, hebben alle hunne aenleiders en bevelhebbers, dewelke in die plaetsen van Artevelde gesteld waeren, gevangen en levendig gebrogt by den koning, hun met genade bevelende in syne magt en bescherminge;

Ende sy wierden aengenomen op dese manier, dat al hun vee en andere goederen moest blyven tot buyt van de soldaeten, maer dat men hunne lichaemen, huysen ofte hoeven d'alderminste schade niet en zal doen, hetwelke alsoo ook gepleegt wierd.

Dese overgebrogte bevelhebbers wierden al op de brugghe van Ipre onthoofd ende op de Iperschen berg wierd den koopdag gehouden van den genomen buyt in denwelken die van Doornyck, van Ryssel, van Douay en van Atrecht grooten ryckdom hebben gehaelt, want sy coopliden afsonden om alle dese goederen voor slegten prijs te coopen, dewelk sy naemaels met onuysprekelyk gewin hebben verkogt.

Gevelsteen aan het huis van Van Artevelde

Op de 27ste november 1382 trekt Van Artevelde met zijn Gentenaars naar **Westrozebeke** waar hij tegenover het leger van de graaf komt te staan. De Vlamingen hebben de eerste aanval van het voetvolk met succes afgeslagen. Overmoedig ging Van Artevelde zelf in de aanval maar werd door de ruitery op de flanken aangevallen. Van Arteveldes leger werd in de pan gehakt. Hij zelf bleef onder de doden.

Slag van Roosebeke -
Kroniek van Jean Frossaert

In de ‘Cronycke van den lande ende graefschape van Vlaenderen’ schrijft men in 1383 nog het volgende:
Ten anderen dache van lauwe – januari – overleet die abt Jan van St. Bertin te St. –Omaers, poortere va nder stede van Ipere, die welcke zo ondieerlicke ende onvermueghen vet was, dat hy qualick gheghaen ende niet gheslapen en conste dan al zittende.

Jan van Berry

De graaf van Vlaenderen, Lodewijk verbleef op dit moment in de abdij van Sint Omaers.

Jan van Berry, de grote kunstliefhebber had op dat moment ‘de lande en de graefschape van Buenen, - Boulogne – ge-erfd, en Lodewijk van Male, de graaf van Vlaenderen, vroeg hem dan ook naar de abdij te komen om hem ‘manscip en homage’ te doen. Dat schoot deze Franse koninklijke nonkel, lelijk in het verkeerde keelgat.

We lezen in de ‘Cronycke van den lande ende graefschape van Vlaenderen’ het volgende:
... want ... hij nam ooc vast propoost van hem zelve van dezer injurie van alderrigouesten te wreken, hoewel dat hy dies tminste semblant ter weereldt niet en maecte, reysende corts te St. Omaers ... ende commende up den derthienden dach binder abdie van van St. bertin by den grave Lodewijck van Vlaenderen, die welke hy daer metten zelve eenen poignaert – dus een dolk – in zijn boeseme wierp, zegghende: ‘Ontfanct daer tman SCIP dat ic u doen wil, in

der eeuwicheit en wort u andere van my ghedaen!’ ende rijdende met dien weder zijnder veerden van daer hy ghecomen was. Van dezer wonde ende quetsure wiert die prince terstont zo buytermaten qualick bestaen tot hy hem met grooter weerdicheit tot alle zijne kerckelicke gherechten vouchde, verghevende die van Ghendt uytter gront van sijnder herte al tghuene da zy oyt jehens hem mesdaen ofte verbuert mochten hebben, ende biddende den hertoghe **Philips van Bourgoengen**, ghezeit de stout, zijnen schoonzune, die vrou Margriete van Male, zijn eeneghe dochter by vrou margriete, zijnder huysvrau, ... ghetraut hadde, dat hy hemlieden naer zijn aflijvicheit gracelick ende ghenadelick tracteren wilde, twelcke hy by goede beseghelthede beloofde te doene. Ende ten derden daghe naer tvoorscreven verraderlicke ende moordadich faict verschiet die grave Lodewijck van dezer weerelt.

Februari uit de kalender van de Duc de Berry - 1390

Onze Lodewijk van Male had voortreffelijk geleefd. Hij liet 7 bastaardzonen achter. Hij had daar onder een zoon bij de dochter van de heer van Gruuthuuse te Brugge en korter bij

Poperinge, één bij de dochter van de heer Robrecht, de heer van Elverdinge en Vlamertinge, burggraaf van Ieper.

In april kwam Margriete van Male met haar echtgenoot Philips van Bourgondië naar Vlaanderen en deden alhier hun blijde intrede.

Gent bleef natuurlijk wel 'murmuren' maar Philips de Stoute was toch wel van een ander kaliber dan Lodewijk van Male en hij kon de Gentenaars koest houden.

Goed nieuws voor die van Poperinge was dat zij in Brugge; 't privilegie ... aenghaende haerlieder drapperie wiert byder macht als voren, up tzelve pas, zo vercrant ende vercort dat zy vvan dier tijt voort niet ant haerlieder zelfs oirboire ende slete weven en mochten, ...

Dat beloofde voor de Poperingenaars die geconfronteerd waren met een zelfde soort privilegie voor die van Ieper.

Men schrijft dan ook in de Chronycke van Vlaenderen:

Ingelijks wierdt Ieper, hetwelk tot nog toe maer met eene doornehaege ofte thuyne hadde omringelt geweest, met steene vesten bemuert op de kost van de borgers. De voorgeborgten nogtans, de welke van de Engelsche verbrandt waeren en wierden niet opgebouwd, maer de bewoonders van het selve wierden gesonden naar Poperinghe, Meenen, Werveken ende Comene, om aldaer de wolweverye te oefenen ende te herstellen, want uyt dese

voorgeborgten waeren altijd alle de voorgaende beroerten gesproten ofte eerst begonst.

Een nieuwe abt te St. Bertin

Uit 'Les abbés de St. – Bertin van Henri Delaplane leren we dat in het jaar 1383, **Jacques III van Condé**, Jan van Ieper opvolgde als abt van de abdij van Sint-Bertins en dus ook als heer van Poperinge. Hij zou dit blijven tot aan zijn dood in 1407. Deze Jacques was afkomstig uit de Boulonais. Hij was religieus geworden in het jaar 1348.

Hij bracht de abdij tot voorspoed. Jacques liet het aantal religieuzen groter worden van 34 koorbroeders, werd dit 36 man, en van 2 'convers' of kandidaten werden dit er 8. Hij bouwde ook verder aan de kerk van de abdij en onder andere het koor kreeg een nieuwe vloer.

Hij liet rond het klooster een hoge muur bouwen en **hij vergrootte de halle in Poperinge.**

Dit wijst er alleszins op dat de Poperingse drapiers en wevers, volders en spinsters, volop aan het werk waren en men de 'doekhalle' te Poperinge volop gebruikte.

Hierbij zien we de grondvesten van de laken- of doekhalle zoals ze in 2011 werd blootgelegd.

Het beleg van Ieper

In 1383 kreeg paus Urbanus VI het idee om brieven naar Engeland te sturen waarin stond dat allen die met wapens de aanhangers van Clemens doden, een vollen aflaat kregen 'van alle schulden der Zondig leven'.

... Welke spoorslag terstond soo veel geld en volk te velde brochte, dat het onbeschrijfelijk is, te meer om dat d'aenleyders ofte capiteyns van dit volk begiftigd wierden met de thienden der kerken en geestelijken van Engeland.

Bij dit Engels leger dat naar Calles vertrok, voegden zich al snel de Gentenaars.

De Engelsen, met de Gentenaars, namen op de 19de mei eerst Grevelingen in. Bourburg koos eieren voor hun geld, en zij gaven zich over en trok het leger richting Duinkerke.

Duinkerke werd ingenomen en daarna volgde Mardijk... waarna, zo schrijft men in de kroniek van Vlaenderen, geheel het Westvlaenderen begon te beven van vrees. Alle de Vlamingen van die gewesten vlugten, sommige naer St. -Omaers, met alle hunne vervoerlijke goederen.

De sterkste plaetsen met de inwoonders van het platte land stellen sig in de waepens en krijgen bevel met brieven van den graef Lodewijk, van kloeken wederstant te bieden.

Soo dat die van Bergen, van Belle, van **Poperinghe** en andere omliggende plaetsten terstont een leger verzamelden onder het bevel van **Joannes Sporkin**, een edelman... en van **Hasa**, sone van Graef Lodewijk, de welke t'samen zijn gekomen tot Bergen, verwijtende aan die van Duynkerke hunne vrees en haestige overleveringe.

Sy passeren over de Colme en planten hun leger bij de brugge van Lobergen, willende de Engelschen uyt Grevelinghen en Burburg jaegen.

Dog de Vlamingen, eenig volk verloren hebbende in kleine handtgemeensaemheden, vertrocken achterwaerts, om eenig opgeresen geschil, gemerkt dat het volk niet langer en wilde wachten van op den vijandt te vallen.

Maer de edele, dewelke hunne aenleiders waeren, en betrouwden sig niet op dese soldaeten altijd vol angst synde, dat er heymelijk eenigen t'samenhandel was tusschen hun en den vyandt, waer door sy noyt waerlijk vereenigt en waeren.

Oversulkx vertrok geheel het vlaemsch leger vol beroerte wederop naer Bergen.

Het welke de Engelschen siende hebben sy hunne troepen uytgeleydt naer Duynkerke, enige bewaerders laetende tot Grevelinge en Burburg.

Alsdan zijn die van Veurne, vereenigt zijnde met die van Nieuwpoort, van Dixmude en van het west vrije, met groote verwoetheydt naer Duynkerke gelooopen en in de stadt met geweld ghebroken zijnde, hebben sy d'ander bende uyt Bergen geropen om den vijandt met gevoegde magt aen te randen. Sy waeren omtrent 12 000 in getal en stelden sig slaegsveirdig op eenen berg naest Grevelinge, alwaer sy de Engelschen afwagteden.

De Engelsen stuurden een gezant die echter meteen vermoord werd. Dit konden de Engelsen natuurlijk niet aanvaarden en de strijd ontbrandde dan ook.

... In de eerste togt was de victorie seer twyffelagtig, maer de vlaemingen en konden het geweld der schigten van beyde vleugels niet lang wederstaen: het eerste gelit wiert achteruyt gedreven met verlies van veel volk, als wanneer het tweede neer gestort zijnde den rug begint te keren, alhoewel niemant den peerdepat en konde ontloopen, zoo dat sy geplettert ofte doorstoken wierden soo al vegtende als al vlugtende.

Den edeldom, siende de nederlaeg van hun volk zyn haest uyt de duinen gelooopen, en het getal der doode was omtrent **9 000**, alhoewel dat de overige het gevegt wilden hernemen, terwijl de vyand bezig was met de doode te berooven, nogtans en was het hun geen voordeel, gemerkt dat Erasmus vande Voorde een deel van de syne haest versaemde, en hun voor de tweede reys overwon en versloeg.

Dit gevegt geschiede den 25 mei, als wanneer men viert den H. Urbanus.

Vandaar trokken de Engelsen naar Cassel, dat ze belegerden en al snel veroverden. Daarna trokken ze richting Nieppe en Ruhout, alwaar veel Fransen en Vlamingen gevlucht waren ... en jammerlyck wierden omgebrogt, moedende hun leven, koeyen, peirden ende schapen ter geliefte laeten van deze roovers en buytmaekers, dewelke haest alle wegen openden en met een raesend geweld geheel het landt van Cassel, van Belle, van Meessene, **van Poperinghe**, van Veurne, van Nieuwpoort, Ostende, het West-Vrye, Blankenberge ene tot aan de kusten van Sluys onder hunne magt brogten en verwoesteden.

Brugghe selfs was vol angst en benauwtheyt en sy hadden deze stadt met den selven loop ligtelijk kunnen innemen, ten waere sy hadden besloten eerst Ipre aen te tasten en daer naer de stadt Brugge te belegeren en te overweldigen.

Sy hebben dese loop voltrocken in 15 dagen, want de 8 junius waeren sy voor Ipre, welke stad zeer sterk was, zoo door eenen sterken muer, als door de diepe hagen, met dewelke eertyds in Vlaenderen de steden versterkt wierden.

We gaan weer naar de kleine kroniek van de heer van Dixmude; deze schrijft het volgende: Den 10de dach van Wedemaent 1383 – *dus blijkbaar zit hij hier 2 dagen later dan in de vorige kroniek* – quamen dinghelschen ende beleiden de steide van Ypre, ende ontrent vespreyt up den zelve dach, zoo quamen die van Ghent, ooc voor de steide. ... Dese stede van Ypre was beleit alomme tot in de grachten van de steide, ende daden de vyanden menich zwaer assaut up de stede van den welken zy altoos groote scade namen ende somwyle trac men huut ende men deide hemlieden groote scade.

Ende dit gheduerde toten 8ste dach van Oust.

Doen quamen zy by vorsienichede up eene tyd an allen canten de stede bestryden ende stormen, ende dat was tvreeselicste ghemoet dat men ghesien heift, ende dat gheduerede wel drie huere of viere. ...

'Het beleg van Ieper', zoals afgebeeld op het retabel van het altaar van O.L. Vrouw der Thuynen in de Sint Maartenskerk te Ieper.

Onze Heere God beschermde de stede alsoot bleec, want de vyanden namen groote scade an allen canten, ende by speciale de lieden van wapene want daer bleef menich groot eidel man doot, ende bin al der stede waren maer twee bloote lieden doot ghescoten, ende lettelt ghequetst. Dus mochten de goede lieden van der stede wel Gode loven also zy daden want tghescot vlogher also dicke als thaghel were uutten hemele. ...

Nu was buten zo groote plaghe onder dinghelschen van eene siechede dat men heet troode menisoen, ende van eenre maniere van grooten groenen vliegghen, haer here was zo vul dat zy

niet consten ghedueren, by den welken men seide dat sy ruunden van voor de stede, meer omme deser cause wille, dan omme de ducht dat sy hoorden dat de conync van Vrankerike quaem, ende den 11de dach van Oust zo vertrocken zy van voor de stede.

Pauwel Heyndericx *schrijft in zijn 'Jaerboeken van Veurne'*:

De grave van Vlaenderen waerschouwde gedeurichlick den hertogh van Bourgondien, sijnen schoonsone, ende den coninck van Vrankrijck van al het gone datter in Vlaenderen gebeurde, ende in tusschen bad hy den coninck om bystand. Den hertogh van Bourgondiën, 's conincx oom, versochte hem dit oock seer dringende. Den coninck, willende hunne begeerte voldoen, dede al sijn volck ontrent Atrecht vergaderen.

Als de Engelschen ende de Vlamingen vernamen dat de coninck daer was aen het hoofd van twyntich duysent ruyters ende sestigh duysent voetvolck, hebben sy de oogen open geset ende besloten van Ypre te ontsetten.

Dat besluyt wiert volvoert ende sy hebben hun leger opgebroocken, op den 8ste ougst, naer een beleg van twee volle maenden.

De Fransen trokken nu verder op naar het noorden en namen eerst Cassel in. De Engelsen vluchtten eerst naar Bergen maar moesten ook deze stad verlaten, toen de Fransen deze

belegerden.

Pauwel schrijft hierover:

Terwijl den Franschen ontrent Bergen lagen, liepen sy soo danich in de Casselrie van Veurne rooven, datter niet eenen mensch in sijn huys en conde blijven; sy waren al gevluht in de bosschen ofte in't riet aen den cant der Moere, oock in Zeelant ende andere verre gelegen landen. Als 't fransche volck eenichte lantslieden betraepden, pijnichden sy die om geld te becommen, vercracheden hunne vrouwen, ende namen hunne kinderen, welcke sy wegh leyden om daer over rantsoen te connen eysschen.

En zo vestigden de Franse koning, samen met en de Graaf van Vlaenderen, weer hun gezag in het Westland.

O.L. Vrouw van Thuyne.

De 'tuin' waar de O.L. Vrouw opstaat is een met takken gevlochten betuining die traditioneel als symbool gebruikt worden om een 'bevrijd' of onafhankelijk gebied aan te tonen.

Reeds bij de Franken was men verplicht om sijn land te betuinen als teken dat men het in bezit genomen had. Een 'betuind' stuk grond wordt oock wel een 'look' of een 'beluik' genoemd.

In 1383 was Ieper zoals men stelde in de kronieken beveiligd door 'hagen' wat eigenlijk een synoniem is voor deze 'tuinen'.

De Ieperlingen stelden dat hun 'mirakuleuze' redding te danken was aan hun O.L. Vrouw, die ze dan ook in een 'tuin' zetten, waarin ze sedertdien is blijven staan.

Vandaar komt dus ook haar naam: O.L. Vrouw van thuyne.

Op de 30ste mei 1384 dienden de Poperingse schepenen, Willame Stalin, Jaques de Hertoghe, Laurens de Buc, Michiel Laris en Lambert van de Breuc, schepenen en keurheren van de stad Poperinghe te bekennen dat ze de stadsrekeningen niet konden opmaken, omwille van de vele schulden die ze hadden ten gevolge van de verschillende oorlogen.

In eerste instantie moest de stad Poperinghe renten terug betalen ten bedrage van 14 820 ponden parisis in Vlaamse munt ten gevolge van de voorbije oorlog aan verschillende soldaten. 1574 pond parisis waren al voorgeschoten door de goede lieden van het magistrat en danderen, 2200 pond parisis stond men achter met de betalingen van de secretarissen, raadsliden, klerken en andere dienaars van de stad, 1474 pond parisis diende men nog te betalen voor tuig en machines die men had laten maken naar aanleiding van de oorlog, en daarbij kwamen dan nog eens verschillende leningen, onder andere één van 250 pond parisis aan Henry Dantoing.

Men ziet het dan ook helemaal niet zitten om de grote achterstanden die men heeft tegenover de abt te kunnen betalen.

Kortom Poperinge was volledig failliet.

Maar gelukkig keerde het tij toch voor even.

Cartulatum: Récueil des chartes du prieuré de Saint-Bertin, à Poperinghe ...

Les échevins de la ville de Poperinghe déclarent ne pas avoir réglé les comptes de la ville, à cause des dettes énormes contractées par suite des guerres, devant recourir à de nouvelles impositions, pour s'acquitter des paiements à faire, mais être disposés cependant, comme antérieurement, à rendre compte de leur gestion à l'abbé de Saint-Bertin, à l'époque et de la manière, qu'il l'exigera.

Nous Willame Stalin, Jaque le Hertoghe, Laurens le Buc, Michiel Laris et Lambert du Breuc, eschevins et coriers ad present de le ville de Poperinghes, faisons savoir a tous, qui ces presentes lettres verront ou orront, que, comme la ville de Poperinghes soit ad present tenue es grans arrierages des rentes a **1384,**
30 mai.

vie et autres debtes, dont pour les guerres, debas, destourbances et mesusances, qui ont estees ou pais de Flandres, nous ne avons peu faire ne ordonner compte selonc le coustume et usage, et les debtes dicelle ville considerees en gros montens bien ou plus jusques a la somme, qui sen sieut. Est assavoir, que la ville de Poperinghes dessusdite doit premierement des arrierages des rentes a vie quatoirze mille huit cens et vint livres de parisis, monnoie de Flandres, de ces guerres passees aux soldoiers, quinze cens soixante et quatoirze livres de parisis d'argent preste et compte par les bonnes gens de la loy et autres de ledite ville a la necessite dicelle en ces guerres passees, vint et deux cens quarante et quatoirze livres de parisis des arrierages de la pension duee aux secretaires, conseillers, clercx et autres servans de la ville, quatoirze cens quarante et quatre livres de parisis des ouvrages de instrumens et enguiens pour les guerres, arcx, abalestres, saiettes, torques, chandailles et autres divers frais, et plusieurs cous de ledite ville, noef cens livres de parisis, et des arrierages de l'argent des glaives deu a messire Henry Dantoing deux cens chuinquante et deux livres seze solx et huit deniers de parisis; et est assavoir, que ces sont toutes livres de parisis, monnoie de Flandres. Nous ores soumes si ensoingnies des grosses choses grandement touchant nous et tout le commun de ladite ville de Poperinghes, que ad present nous ne poons bonnement entendre sanz grief et domage a faire ou rendre compte des receptes et missions dicelle ville du temps passe. Il est ainsi que nous ne poons plus avoir respit de paier lesdis arrierages, qui sont moult grands, et toutesvoies il convient, quilz soient paiees, et satisfaction en soit faite, et ilz ne porront estre paieez, si ce nest par assietes et tailles consentiees et ottroies par nostre tresreverend et tresredoubte seigneur sanz moyen monseigneur labbe de saint Bertin, en saint Aumer, a faire sur le commun corps de ladite ville de Poperinghes. Et pour ce que toudiz nous voulons faire ad ce que nous soumes tenuz, si promettons nous eschevins et coriers dessusdis

faire ad ce que nous soumes tenuz, si promettons nous eschevins et coriers dessusdis pour nous et nos compaignons ad present eschevins et coriers de ledite ville en bonne foy et loyaulte a faire et rendre compte de mot en mot particulierement et singulerement des receptes et missions de ladite ville le mieulx que nous pourrons, bien considere que, si plainement ne porra il estre fait, comme se guerres

ne eussent estees oudit pais de Flandres, et desores en avant de denier a denier, ferons et rendrons nous droit compte des receptes et missions dicelle ville a nostre tresreverend et tresredoubte seigneur monseigneur labbe dessusdit ou a son depute et ce en son nom toujours, quand a sa bonne discretion samblera bon et expedient se pais se face ou pais. Et pour ce que nous voulons et desirons, que ces choses dessusdites soient fermes et estables, avons nous eschevins et coriers de la ville de Poperinghes, en faute de un seel commun, prieie et diligemment requis as noz chuinc compaignons dessusnommez en la loy dicelle ville, quilz volsissent mettre leurs seeulx a ces presentes. En tesmoing de ces choses dessusdites, a

pourrons, bien considere que, si plainement ne porra il estre fait, comme se guerres ne eussent estees oudit pais de Flandres, et desores en avant de denier a denier, ferons et rendrons nous droit compte des receptes et missions dicelle ville a nostre tresreverend et tresredoubte seigneur monseigneur labbe dessusdit ou a son depute et ce en son nom toujours, quand a sa bonne discretion samblera bon et expedient se pais se face ou pais. Et pour ce que nous voulons et desirons, que ces choses dessusdites soient fermes et estables, avons nous eschevins et coriers de le ville de Poperinghes, en faute de un seel commun, prie et diligemment requis as noz chuinc compaignons dessusnommez en la loy dicelle ville, quilz volsissent mettre leurs seculx a ces presentes. En tesmoing de ces choses dessusdites, a

la requeste et grande instance de tous les eschevins et coriers ad present nos compaignons en la loy de ladite ville de Poperinghes, avons nous chuinc dessus nommez par nom et surnom pour nous et pour eulx mis noz propres seculx a ces presentes, faites et donnees le penultime jour du mois de may, lan de grace mil trois cens quatre vinz et quatre.

Original. Sceaux enlevés.

Nog in 1383 werden er Engels – Franse onderhandelingen opgestart in het kerkje van Leulinghen, waar het koor Engels gebied en het schip Frans territorium was. Dat bracht met zich mee dat er minder schermutselingen waren en dat er dus een zekere ‘vrede’ heerste, wat wel erg wel gekomen was in de streek.

Jaar 1385 tot 1388 - Oorlog, bier en schutters

***In 1385** kregen we de Engelsen, die vrede gesloten hadden met de Schotten, weer op bezoek in Damme. De koning van Frankrijk kwam spoorlags, onder andere met de Duc de Berry, naar daar om Damme te ontzetten en de strijd met de Engelsen aan te gaan. Het was weer rumoerig in de streek. Onder andere de Ieperlingen en waarschijnlijk ook de Poperingenaars trokken mee ten strijde tegen de Engelsen.*

In 1386 haalde de Franse koning Charles het in zijn hoofd om een vloot te gaan samentrekken aan de Vlaamse kust om van hier uit Engeland te gaan aanvallen, wat dan weer voor Richard, de koning van Engeland een reden was om Cales te gaan versterken.

Eén van de gevolgen was dat er zoveel volk naar deze streken afgezakt kwam, zodat men te Doornicke, te Rysselle, te Douay, tAtrecht, tSt – Omaers, tAmiens, te Bethune, te Teroaen ende elders omtrent van dier tijt voort niet en dede dan cooren malen ende bisschuit backen, by forme van provisie ofte proviande, ...

Het opkopen van alle mogelijk levensmiddelen voor het grote invasieleger dat men opbouwde, had natuurlijk als gevolg dat alles heel wat duurder werd.

1386

*Op de 12de juli 1386, toen **Philippe de Stoute**, ‘zoon van de koning van Frankrijk, hertog van Bourgondië, graaf van Vlaanderen en Artois, palatijn, sire van Salins, graaf van Rethel en heer van Mechelen’ het voor het zeggen had, kreeg hij een bede van de steden om, omwille van de oorlogsprikelen en -schade, een accijns te mogen leggen op de drank.*

Daarbij wordt gesteld dat en we volgen de accijnsregeling.

*Op iedere ‘lot de vin’, dus waarschijnlijk ‘kan’ **wijn** mocht een accijns geheven worden van 6 deniers Vlaams.*

Op iedere ton vreemd bier, genoemd 'ostrebier, amborch bier en houppenbier' die verkocht werd mocht men 8 groten Vlaams vragen.

Op iedere ton bier die in het eigen land Vlaanderen gebrouwd werd, mocht er 2 groten Vlaams gevraagd worden.

Deze regeling werd voor drie jaar ingesteld.

*De Fransen zaten ook geregeld in Brugge ... en zo gebeurde het dat 'die hertoghe van **Berry**, tsavens int donckere van der sluis te Brugghe commende, uytnemende gruwelick van eeneghe van de heeren up scarmersbrugghe gheagresseirt ende van den peerde gheworpen – mids dat tzelve ter stede doot bleef – ende meer dan teender stede zeer grievelick ghewont ende ghequetst wiert, zonder dat men nochtans als doen eenichsins conste vernemen wiet ghedaen hadde. '*

Ondanks alle Frans machtsvertoon, waren het toch de Engelsen die vooruitgang boekten en die weer verder oprukten. Eén van de gevolgen was dat de Engelse koning Calis nog meer ging versterken.

De Franse koning Charles toonde zich – samen met Philips van Bourgondië een aanhanger van de 'valse' paus Clement VII, terwijl de Engelse koning dan weer een fervente aanhanger was van de 'goede' paus, Urbanus VI.

Het laatste leidde er zelfs toe dat de hertog Jan van Lancaster, op last van zijn koning Richard, naar Spanje zeilde om aldaar de Spanjaarden tot 'gehoorzaamheid' aan de Paus Urbanus te brengen.

Charles, de Franse koning, verzamelde dan weer een vloot aan de Vlaamse kust, tussen Sluis en Blankenberge, om van daaruit Engeland te bedreigen.

Één van de gevolgen was dat men zowat overal – ook in deze streken - niet en dede dan cooren malen ende bisschuit backen, by forme van provisie ofte proviande , ooc voorsach hem die coninck, met alle zijne vrome princen ende edelen, zo dobbele ende drievout van allerander andere dostelickheit van etelicke ende drinckelicke ware, dater die vitaylgie ontwyffelick grootelycx over al by verdiersde.

